

PODMIENKY FORMOVANIA INTELEKTUÁLNEHO KAPITÁLU V SÚČASNOM ZLOŽITOM SLOVENSKOM A UKRAJINSKOM SOCIÁLNO-EKONOMICKOM PROSTREDÍ

PETER PLAVČAN

CONDITIONS FOR THE FORMATION OF INTELLECTUAL CAPITAL IN THE CURRENT COMPLEX SLOVAK AND UKRAINIAN SOCIO-ECONOMIC ENVIRONMENT

ABSTRAKT:

Moderné podmienky tvorby intelektuálneho kapitálu v slovenskom a ukrajinskom sociálno-ekonomickom prostredí sú podrobne rozpracované v slovenskom modeli a v ukrajinskom modeli. Klady a zápory vnútorného a vonkajšieho prostredia vysokých škôl v Slovenskej republike a na Ukrajine sa charakterizujú na základe hlavných programových dokumentov vzdelávacej politiky v Slovenskej republike a v Ukrajine.

Charakteristiky sú zo všetkých hlavných zložiek vysokoškolskej vzdelávacej politiky, a to vo vysokoškolskom vzdelávaní, vede, inováciách, materiálnych a personálnych zdrojoch. Definované charakteristiky zohľadňujú aktuálnu geopolitickú situáciu v Ukrajine, medzinárodné dokumenty vzdelávacej politiky európskej únie a aktuálny stav vysokoškolskej vzdelávacej politiky v Slovenskej republike a v Ukrajine.

Kľúčové slová: vzdelávacia politika, programové dokumenty, sociálna ekonomika, stratégia zamestnanosti, vysokoškolské vzdelávanie, veda, inovácie

ABSTRACT:

The modern conditions for the creation of intellectual capital in the Slovak and Ukrainian socio-economic environment are elaborated in detail in the Slovak model and in the Ukrainian model. The pros and cons of the internal and external environment of universities in the Slovak Republic and Ukraine are characterized on the basis of the main program documents of educational policy in the Slovak Republic and Ukraine.

The characteristics are from all the main components of higher education policy, namely in higher education, science, innovation, material and personnel resources. The defined characteristics take into account the current geopolitical situation in Ukraine, international educational policy documents of the European Union and the current state of higher education policy in the Slovak Republic and Ukraine.

Keywords: educational policy, program documents, social economy, employment strategy, higher education, science, innovation

ÚVOD

V zložitom období politického, ekonomického a sociálneho európskeho prostredia je potrebné vykonať vyhodnotenie minulých a súčasných opatrení z programových dokumentov štátnej vzdelávacej politiky. Zložitá situácia si vyžaduje neustále aktualizovať víziu rozvoja vzdelávania s osobitným zreteľom na vysokoškolské vzdelávanie ako hlavného zdroja intelektuálneho kapitálu. Iba intelektuálny kapitál dokáže zabezpečiť plnenie opatrení na obnovu ekonomík, sociálnych, kultúrnych a ďalších požiadaviek v budúcnosti.

S ohľadom na spoločnú participáciu v oblasti vedy boli zvolené Slovenská republika a Ukrajina na tvorbu dokumentu, ktorý vyhodnocuje klady a zápory vnútorného a vonkajšieho vysokoškolského prostredia v Slovenskej republike a v Ukrajine. Základom sú stratégie zamestnanosti a programové a ďalšie dokumenty vzdelávacej politiky v Slovenskej republike a v Ukrajine.

Sociálna ekonomika a stratégia zamestnanosti v Slovenskej republike a v Ukrajine

V jednotlivých štátoch sa na účely podpory znižovania nezamestnanosti populácie pripravujú rozličné dokumenty štátnej politiky programovej alebo koncepcnej povahy. V členských štátoch Európskej únie bolo v sociálnej ekonomike zamestnávajúcich v rokoch 2009 až 2010 celkovo asi 14,5 mil. platených zamestnancov, teda približne 6,5 % z celkového počtu zamestnaných, pričom tento podiel vzrástol zo 6 % v rokoch 2002 až 2003. Naproti tomu podľa údajov Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na Slovensku zamestnávala v rokoch 2009 až 2010 sociálna ekonomika iba 1,94 % z celkového počtu zamestnancov. (MPSVaR SR, 2020)

V roku 2014 bol vládou Slovenskej republiky schválený strednodobý programový dokument štátnej politiky v oblasti zamestnanosti pod názvom Národná stratégia zamestnanosti Slovenskej republiky do roku 2020, ktorý bola vytvorený s podporou národného projektu Národná stratégia zamestnanosti Slovenskej republiky financovaného zo zdrojov Európskeho sociálneho fondu v rámci Operačného programu Zamestnanosť a sociálna inklúzia. Súčasťou je aj akčný plán. (MPSVaR SR, 2014)

Národná stratégia zamestnanosti Slovenskej republiky do roku 2020 predstavuje strednodobý prepojený systém podpory zamestnanosti nielen z kvantitatívneho hľadiska, ale vytvára predpoklady na prierezové, medzirezortné, medzisektorové a medziodvetvové vzťahy na uplatnenie sa nielen bežnej populácie v produktívnom veku na slovenskom trhu práce, ale napomáha aj k uplatneniu znevýhodnených a zraniteľných osôb na trhu práce, a tým prispieva k vytvoreniu a rozvoju sociálnej ekonomiky v Slovenskej republike. V súčasnosti s ekonomickou krízou vo svete a v Slovenskej republike sa prijímajú sociálne opatrenia pre občanov. Ide hlavne o jedno rázové dávky pre občanov, osobitne pre rodiny s deťmi. Výška príspevku v júni 2022 je 100 eur, čo je podľa ústavných činiteľov úplne postačujúce pri takmer 20% inflácii v roku 2022.

Ukrajina získala v ostatných rokoch významnú podporu z Európskej únie. Od roku 2014 poskytla Európska únia prostredníctvom európskych finančných inštitúcií Ukrajine viac ako 17 miliárd. eur vo forme grantov a pôžičiek. (European Parliament, 2009) Táto suma obsahuje aj 5,6 miliardy eur z piatich programov Makro-finančnej asistencie (MFA - Macro-Financial Assistance to non-EU partner countries) na podporu implementácie širokej reformnej agendy v

oblastiach, ako je boj proti korupcii, nezávislý súdny systém, právny štát a zlepšenie podnikateľského prostredia. (European Commission, 2005), (European Commission, 2022)

Tieto finančné prostriedky v podobe grantov a pôžičiek sú v súčasnom období nepostačujúce. V čase agresie Ruska je potrebné pomoc Ukrajine postaviť na adresných nenávratných dotáciách na obnovu vojnou zničených oblastí Ukrajiny a na sociálny systém pomáhajúci strádajúcim obyvateľom na Ukrajine. (European Parliament, Concil of Europe, 2013)

Európska komisia v júni 2022 navrhuje nový program núdzovej makrofinančnej pomoci v sume 1.2 mld. eur. Žiaľ, zase ide o dlhodobé pôžičky, kde ani príslub výhodných podmienok nepomôže Ukrajine zvýšiť makroekonomickú stabilitu v súčasnej svetovej ekonomicky nestabilnej spoločnosti.

Súbežne s dnešným návrhom sa Komisia tiež rozhodla výrazne zvýšiť bilaterálnu pomoc, ktorú poskytuje Ukrajine formou návratných grantov v roku 2022 a v roku 2023. (European Parliament, 2009)

Vysokoškolský sektor ako zdroj intelektuálneho kapitálu

Vysokoškolské prostredie pozostáva v užšom zmysle z materiálnych a personálnych zdrojov na akademickej pôde.

Materiálne zdroje akademickej pôdy tvorí priestor vymedzený nehnuteľným majetkom, ktorý vysoká škola vlastní, spravuje, má v nájme alebo kde sa plní poslanie a hlavné úlohy vysokých škôl a fakúlt. Na zabezpečenie akademických práv a akademických slobôd na vysokých školách sa zákonom zaručuje nedotknuteľnosť akademickej pôdy vysokých škôl okrem prípadov ohrozenia života, zdravia, majetku alebo prípadov živelnej pohromy.

Personálne zdroje na akademickej pôde tvoria všetky fyzické osoby vo vnútri vysokoškolskej sústavy, ktorých činnosť ovplyvňuje organizovanie, poskytovanie i kontrolovanie vysokoškolského vzdelávania, a ich spoločenskými a ekonomickými vzťahmi.

Personálne zdroje na akademickej pôde je širší pojem ako akademická obec. Akademickú obec vysokej školy tvoria podľa zákona o vysokých školách vysokoškolskí učitelia a výskumní pracovníci, ktorí sú s vysokou školou v pracovnom pomere na ustanovený týždenný pracovný čas a študenti v dennej a externej forme štúdia. Ďalší zamestnanci vysokej školy tvoria akademickú obec v prípade, ak tak určí štatút vysokej školy (zamestnanecká časť akademickej obce vysokej školy), a študenti vysokej školy (študentská časť akademickej obce vysokej školy).

Na vytváraní vysokoškolského prostredia sa podieľa so svojimi materiálnymi a personálnymi zdrojmi aj riadiaca sféra, rezortné organizácie, občania s rozličnými vzťahmi k vysokým školám (uchádzač o štúdium, študent, zamestnanec atď.), podniková sféra, spoločenské a kultúrne organizácie, ďalšie subjekty pôsobiace svojou činnosťou na vysokoškolské prostredie vrátane médií, v tomto prípade ide o vysokoškolské prostredie v širšom zmysle.

Model v Slovenskej republike

V Slovenskej republike bolo v minulom období vypracovaných viacero programových dokumentov štátnej politiky, v ktorých sa rozpracúva problematika vysokoškolského prostredia, napr. Konštantín (Komárik a kol., 1994), Milénium (Rosa, Turek a Zelina, 2000) alebo v roku 2017 Učiace sa Slovensko. (Burjan, Ftáčnik, Juráš, Vantuch, Višňovský a Vozár,

2017) Žiaľ, v ostatnom období sa rozvoj vysokého školstva podľa neoliberalných zásad aktuálnej vlády premiéra E. Hegera spravuje bez programového zámeru štátu.

Akademická pôda v Slovenskej republike je chránená zákonom o vysokých školách. Vstup orgánov činných v trestnom konaní na akademickú pôdu povoľuje rektor. Na akademickej pôde nesmú politické strany a politické hnutia vykonávať politickú činnosť a zakladať svoje organizácie.

Poslaním slovenských vysokých škôl, ktoré sú súčasťou európskeho priestoru vysokoškolského vzdelávania a spoločného európskeho výskumného priestoru, je rozvíjať harmonickú osobnosť, vedomosti, múdrosť, dobro a tvorivosť v človeku a prispievať k rozvoju vzdelanosti, vedy, kultúry a zdravia pre blaho celej spoločnosti, a tým prispievať k rozvoju vedomostnej spoločnosti. Napĺňanie tohto poslania je predmetom hlavnej činnosti vysokých škôl. Hlavnou úlohou vysokých škôl pri napĺňaní ich poslania je poskytovanie vysokoškolského vzdelávania a tvorivé vedecké bádanie alebo tvorivá umelecká činnosť.

Na slovenských vysokých školách sa zaručujú podľa zákona o vysokých školách tieto akademické slobody a akademické práva: sloboda vedeckého bádania, výskumu, vývoja umeleckej a ďalšej tvorivej činnosti a zverejňovanie ich výsledkov; sloboda výučby spočívajúca najmä v otvorenosti rôznym vedeckým názorom, vedeckým a výskumným metódam a umeleckým smerom; právo učiť sa pri zachovaní slobodného výberu štúdia v rámci akreditovaných študijných programov; právo na slobodné vyjadrovanie a zverejňovanie svojich názorov; právo členov akademickej obce voliť orgány akademickej obce a byť do nich volení; právo používať akademické insígnie a znaky a vykonávať akademické obrady.

Klady a zápory vnútorného a vonkajšieho vysokoškolského prostredia v Slovenskej republike

Vo vnútornej a vonkajšej časti vysokoškolského prostredia zaznamenávame klady a zápory, ktoré významne ovplyvňujú jeho súčasný stav a perspektívy jeho rozvoja.

Klady vo vnútornej časti vysokoškolského prostredia:

- úplná dostupnosť k vysokoškolskému vzdelávaniu pre tých, ktorí spĺňajú podmienky na prijatie,
- významný rozvoj súkromného vysokého školstva a jeho stabilné postavenie v sústave vysokých škôl,
- rozširovanie poskytovania motivačných štipendií a sociálnych štipendií a ich objektivizácia v závislosti od sociálnej situácie študentov,
- zmena sústavy študijných odborov redukciou ich počtu a zrušením príbuznosti študijných odborov,
- skončenie dvoch cyklov komplexných akreditácií vysokých škôl, a tým sa objektivizovalo poskytovanie študijných programov na vysokých školách podľa rovnakých kritérií a overila funkčnosť vnútorných systémov zabezpečenia kvality vysokých škôl,
- uplatnenie nového hodnotiaceho systému na základe nových štandardov,
- úplné začlenenie slovenského vysokého školstva do Európskeho priestoru vysokoškolského vzdelávania prostredníctvom uplatnenia zásad bolonského procesu,
- zvyšujúca sa finančná podpora súťaživosti o výskumné zdroje podporovaním tzv. špičkových kolektívov.

Zápory vo vnútornej časti vysokoškolského prostredia:

- nejestvuje aktualizácia dlhodobého výhľadu rozvoja vysokého školstva,
- nízky počet zahraničných študentov na slovenských vysokých školách,
- nízky počet študentov vysokých škôl vysielaných na časť štúdia na zahraničné vysoké školy počas štúdia,
- nízky počet spoločných študijných programov slovenských a zahraničných vysokých škôl,
- nevyriešené zákonné podmienky na vhodné uznávanie výsledkov neformálneho vzdelávania a informálneho učenia,
- nízky podiel príjmov verejných vysokých škôl z podnikateľskej činnosti, a ich takmer úplné financovanie z prostriedkov štátneho rozpočtu,
- znižovanie podpory vysokoškolskej vedy zo strany spoločnosti, a to zrušením operačného programu výskum a inovácie v štrukturálnych fondoch a neexistencia zmienky o vede v novom Programovom vyhlásení vlády SR v roku 2020 s predpokladaným dopadom na štátnu vednú a technickú politiku a financovanie výskumu, vývoja a inovácií.

Klady vo vonkajšej časti vysokoškolského prostredia:

- zvyšovanie záujmu verejnosti o vysokoškolské vzdelávanie a o dosiahnutie vysokoškolského vzdelania,
- zvyšovanie finančného ohodnotenia absolventov vysokých škôl zamestnávateľmi, osobitne v oblasti bankovníctva a v informačných a komunikačných technológiách,
- vypracovanie programového dokumentu štátnej vzdelávacej politiky Učiace sa Slovensko s charakteristikou stavu vo vysokoškolskom prostredí a odporúčaniami na nápravu.

Zápory vo vonkajšej časti vysokoškolského prostredia:

- nejestvovanie aktualizovanej dlhodobej stratégie rozvoja slovenskej spoločnosti ako podkladu pre plánovanie zmien v skladbe ponúkaných študijných programov na vysokých školách pre potreby spoločnosti a ekonomiky,
- rozvoj ekonomiky založený na podpore investorov požadujúcich málo a stredne kvalifikovanú pracovnú silu,
- nedokončená klasifikačná sústava povolání a odborných činností (národná sústava povolání),
- dlhodobé nedostatočné financovanie vysokoškolského vzdelávania a vedy z verejných zdrojov,
- nedostatočný záujem podnikateľských subjektov podieľať sa z vlastných zdrojov na financovaní vysokého školstva,
- nevytvorené stimuly (napr. daňové úľavy) pre podnikateľské subjekty na to, aby bolo výhodné podporovať vysoké školy a financovať vysokoškolské vzdelávanie a vedu,
- pokles počtu obyvateľstva v príslušných vekových skupinách, ktorý sa prejavuje v nižšom počte uchádzačov o vysokoškolské vzdelanie,
- nedostatočné spoločenské uznanie vysokoškolského vzdelávania a vedy a utváranie dlhodobo zlého mediálneho obrazu o vysokom školstve s neustálym poukazovaním hlavne liberálnych ústavných činiteľov na jeho zaostávanie v kvalite.

Model v Ukrajine

Po roku 2010 boli na Ukrajine pripravené viaceré dokumenty školskej politiky orientované na čiastkové oblasti obsahu a organizácie vzdelávania, napr. koncepcia štátnej jazykovej politiky, koncepcia rozvoja inkluzívneho vzdelávania – 2010, koncepcia literárnej výchovy v roku 2011, koncepcia profilového vzdelávania v seniorskej škole v roku 2013.

Významným dokumentom ukrajinskej vzdelávacej politiky bola koncepcia realizácie štátnej politiky v oblasti reformy všeobecného stredoškolského vzdelávania „Nová ukrajinská škola“ na obdobie do roku 2029. K jej realizácii boli v ďalších rokoch schválené významné dokumenty o ľudských a finančných zdrojoch zabezpečujúcich plnenie úloh koncepcie.

Najmä po roku 2017 sa začalo s prípravou programových dokumentov školskej politiky zasahujúcich najvýznamnejšie oblasti vzdelávacej sústavy Ukrajiny. V roku 2017 bola vytvorená pracovná skupina pre vypracovanie koncepcie rozvoja občianskeho vzdelávania a výchovy na Ukrajine, v roku 2019 boli vytvorené pracovné skupiny pre vypracovanie koncepcie rozvoja predškolského vzdelávania a na vypracovanie a schválenie koncepcie zabezpečovania kvality v predškolskom vzdelávaní.

Medzi významné oblasti v štátnej politike v oblasti vzdelávania patria programové dokumenty o ľudských a finančných zdrojoch. V roku 2019 bol schválený plán realizácie koncepcie rozvoja pedagogického vzdelávania, ktorý znamená významné zmeny v oblasti prípravy kvalifikovaných pedagogických zamestnancov. Pre zvýšenie atraktivity učiteľského vzdelávania sa v roku 2020 vytvorila pracovná skupina pre vypracovanie projektu koncepcie reformy štátneho systému odmeňovania práce v zariadeniach školstva a vedy. Súbežne s finančnými opatreniami sa pristúpilo aj s programom skvalitňovania práce učiteľov v triedach.

V roku 2020 bol vyhlásený štandardný program ďalšieho vzdelávania pedagogických pracovníkov inkluzívnych zdrojových centier podľa požiadaviek koncepcie „Nová ukrajinská škola“ a k nemu prislúchajúci zoznam školiteľov na prípravu školiteľov-učiteľov na zdokonaľovanie pedagogických pracovníkov podľa koncepcie „Nová ukrajinská škola“. (Inštitút pre modernizáciu vzdelávacieho obsahu, 2023) V roku 2019 bol schválený akčný plán Ministerstva školstva a vedy na rok 2019 o implementácii koncepcie zlepšenia informovanosti verejnosti o euroatlantickej integrácii Ukrajiny na roky 2017 – 2020 (Najvyššia rada Ukrajiny, 2017) a v roku 2021 zriadená pracovná skupina pre vypracovanie Národnej stratégie rozvoja inkluzívneho vzdelávania na roky 2021-2031. (Kabinet ministrov Ukrajiny, 2019)

V oblasti vedy, inovácií a vysokých škôl sa uskutočnilo viacero aktivít na ústrednej úrovni štátnej správy. V roku 2018 bola vytvorená pracovná skupina pre vypracovanie stratégie inovačného rozvoja Ukrajiny. V roku 2020 bola vytvorená pracovná skupina pre vypracovanie projektu stratégie rozvoja vysokého školstva Ukrajiny na roky 2022 -2032, ktorá bola v apríli 2022 kabinetom ministrov Ukrajiny schválená pracovná skupina pre vypracovanie projektu stratégie rozvoja vysokého školstva Ukrajiny na roky 2022 -2032. (Kabinet ministrov Ukrajiny, 2022).

Tento programový dokument vysokoškolskej politiky je zameraný na obdobie vstupu Ukrajiny do Európskej únie a pokračovanie reformy vysokoškolského systému v povojnovom období.

Programový dokument počíta s implementáciou 5 strategických cieľov, a to efektívnosť riadenia vo vysokoškolskom vzdelávaní; dôvera občanov, štátu a podnikateľskej sféry vo vzdelávaciu, vedeckú, inovačnú činnosť vysokých škôl; zabezpečenie kvalitnej vzdelávacej a vedeckej činnosti, konkurencieschopného vysokoškolského vzdelávania, ktoré je dostupné

rôznym skupinám; internacionalizácia vysokoškolského vzdelávania na Ukrajine; atraktivita vysokých škôl pre štúdium a akademickú kariéru.

Klady a zápory vnútorného a vonkajšieho vysokoškolského prostredia v Ukrajine

Klady vo vnútornej časti vysokoškolského prostredia:

- existencia a napĺňanie Stratégie rozvoja vysokého školstva Ukrajiny na roky 2022 - 2032,
- úplná dostupnosť k vysokoškolskému vzdelávaniu pre tých, ktorí spĺňajú podmienky na prijatie,
- významný rozvoj súkromného vysokého školstva a jeho stabilné postavenie v sústave vysokých škôl,
- uplatnenie nového hodnotiaceho systému na základe nových štandardov,
- postupné začleňovanie ukrajinského vysokého školstva do Európskeho priestoru vysokoškolského vzdelávania prostredníctvom uplatnenia zásad bolonského procesu,
- narastajúci zatiaľ deklarovaný záujem decízivnej sféry o prípravu a finančné ohodnotenie pedagogických zamestnancov pre vzdelávaciu sústavu,
- dlhodobá v zahraničí viditeľná snaha časti vysokoškolského a výskumného potenciálu o excelentnosť vo vzdelávaní a vede.

Zápory vo vnútornej časti vysokoškolského prostredia:

- relatívne nízky počet zahraničných študentov na ukrajinských vysokých školách,
- nízky počet študentov vysokých škôl vysielaných na časť štúdia na zahraničné vysoké školy na celé štúdium, ale i počas štúdia,
- nedostatočné zabezpečenie nízko úročených pôžičiek na vzdelávanie z verejných zdrojov,
- nízky počet spoločných študijných programov ukrajinských a zahraničných vysokých škôl,
- nevyriešené zákonné podmienky na vhodné uznávanie výsledkov neformálneho vzdelávania a informálneho učenia,
- nedostatočný a nedoriešený systém medzinárodného uznávania výsledkov vzdelávania a zahraničnej akreditácie vysokých škôl, hlavne prostredníctvom medzinárodných multilaterálnych a bilaterálnych zmlúv,
- neriešená harmonizácia ukrajinského vzdelávania z pohľadu vysokoškolského vzdelávania a uznávania na účely výkonu povolania v členských štátoch Európskej únie,
- nízky podiel príjmov štátnych vysokých škôl z podnikateľskej činnosti, a ich takmer úplné financovanie z prostriedkov štátneho rozpočtu,

Klady vo vonkajšej časti vysokoškolského prostredia:

- zvyšovanie záujmu verejnosti o vysokoškolské vzdelávanie a o dosiahnutie vysokoškolského vzdelania, čo znamená aj migráciu mladých ľudí na vysoké školy do zahraničia najmä z dôvodu nesplnenia štátneho testu,
- lepšie finančné ohodnotenie absolventov vysokých škôl zamestnávateľmi, snaha o zlepšenie finančného ohodnotenia učiteľov,
- schválenie akčného plánu implementácie Stratégie reformy systému riadenia verejných financií na roky 2017-2020 ako dokumentu s opatreniami na zatraktívnenie práce vo verejnom sektore, vrátane školstva.

Zápory vo vonkajšej časti vysokoškolského prostredia:

- bezprecedentná ruská agresia na Ukrajinu s dopadom na sieť vysokých škôl a pedagogické zabezpečenie vzdelávania,
- rozvoj ekonomiky založený na podpore investorov požadujúcich málo a stredne kvalifikovanú pracovnú silu,
- nedoriešená národná sústava kvalifikácií a národná sústava povolaní a klasifikačná sústava povolaní a odborných činností,
- nedoriešené plnenie podmienok vstupu do EHEA – európskeho vysokoškolského a výskumného priestoru,
- dlhodobé nedostatočné financovanie vysokoškolského vzdelávania a vedy z verejných zdrojov, učiteľ vysokej školy má patriť medzi najatraktívnejšie povolania v ekonomike,
- nedostatočný záujem podnikateľských subjektov podieľať sa z vlastných zdrojov na financovaní vysokého školstva,
- nižší počet a kvalita uchádzačov o vysokoškolské vzdelanie v súčasnom období ruskej agresie,
- nedostatočné spoločenské uznanie vysokoškolského vzdelávania a vedy,
- neúčast' vo vplyvných porovnávacích štúdiách vo vysokoškolskom vzdelávaní a absencia v medzinárodných vzdelávacích databázach Eurostudent, Eurostat, OECD - Education at a Glance, a UNESCO. (OECD, 2020)

ZÁVER

Aktuálne spoločenské podmienky v tvorbe intelektuálneho kapitálu v slovenskom a ukrajinskom sociálno-ekonomickom prostredí sú podkladom na rozpracovanie slovenského modelu a ukrajinského modelu, v ktorých sa definujú klady a zápory vnútorného a vonkajšieho prostredia vysokých škôl v Slovenskej republike a na Ukrajinu.

Odporúčania na budúci rozvoj sektoru vysokoškolského vzdelávania sa navrhujú pre Slovenskú republiku uplatnenie štátneho sociálne integrujúceho modelu s prvkami liberálneho hospodárstva podporujúcimi súťaživosť, kvalitu a efektívnosť vzdelávania, nakoniec, v súčasnosti evidujeme takúto právnu úpravu v celej školskej sústave, a teda aj v sektore vysokého školstva. Pre Ukrajinu sa pri odporúčaní zohľadňuje aktuálna geopolitická situácia v európskom regióne a programové dokumenty štátnej vzdelávacej politiky Ukrajiny.

ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ODKAZOV

BURJAN, V., FTÁČNIK, M., JURÁŠ, I., VANTUCH, J., VIŠŇOVSKÝ E. a VOZÁR, L. (2017). *Národný program rozvoja výchovy a vzdelávania na roky 2018 – 2027*. Učiaci sa Slovensko. Bratislava: Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky. Dostupné na: minedu.sk/data/files/6987_uciace_sa_slovensko.pdf

European Commission (2005). *Enrolment in tertiary education (ISCED 5 – 6) – OECD and EUROPE – other world regions*, , EAC.

European Commission. (2022). Commission tables proposal for €1.2 billion emergency macro-financial assistance package for Ukraine, as announced by President von der Leyen. Brussels: Presscorner. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/it/ip_22_674

European Parliament (2009). Report on the contribution of cooperatives to overcoming the crisis (2012/2321(INI)).
europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//NONSGML+REPORT+A7-2013-0222+0+DOC+PDF+V0//EN

European Parliament, Council of Europe (2013). Regulation (EU) No 346/2013 on European social entrepreneurship funds.
eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=LEGISSUM:2405_3&from=SK

Inštitút pre modernizáciu vzdelávacieho obsahu. (2023). Konceptia „Nová ukrajinská škola“. <https://imzo.gov.ua/osvita/nush/>

Kabinet ministrov Ukrajiny. (2019). Národná stratégia rozvoja inkluzívneho vzdelávania na roky 2021-2031. dostupné na: <https://nus.org.ua/wp-content/uploads/2019/07/210719-strategiya-inklyuziya.pdf>

Kabinet ministrov Ukrajiny. (2022). Projekt Stratégie rozvoja vysokého školstva Ukrajiny na roky 2022 -2032 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/286-2022-%D1%80#Text>

KOMÁRIK, E. a kol. (1994). *Národný program výchovy a vzdelávania*. Projekt Konštantín. Bratislava: Ministerstvo školstva a vedy Slovenskej republiky.

MPSVaR SR. (2014). Národná stratégia zamestnanosti Slovenskej republiky do roku 2020. <https://www.employment.gov.sk/files/slovensky/praca-zamestnanost/podpora-zamestnanosti/narodna-strategia-zamestnanosti-slovenskej-republiky-do-roku-2020.pdf>

MPSVaR SR. (2020). Informácia o vyhodnotení plnenia Národnej stratégie zamestnanosti Slovenskej republiky do roku 2020. Materiál na rokovanie vlády Slovenskej republiky.

Najvyššia rada Ukrajiny. (2017). Konceptie zlepšenia informovanosti verejnosti o euroatlantickej integrácii Ukrajiny na roky 2017 – 2020
Dostupné na: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/43/2017#Text>

OECD (2020). OECD.Stat. stats.oecd.org/Index.aspx?DataSetCode=EAG_EARNINGS

ROSA, V., TUREK, I., a M. ZELINA. (2000). *Milénium. Národný program výchovy a vzdelávania v Slovenskej republike na najbližších 15 až 20 rokov*. Ministerstvo školstva SR.

KONTAKT NA AUTORA

Dr.h.c. prof. Ing. **PETER PLAVČAN**, CSc.

Fakulta sociálnych štúdií

Vysoká škola Danubius

peter.plavcan@vsdanubius.sk

